

Epistolari

El 'tercer' Riba

Xavier Pla

Quan es van començar a publicar les cartes de Gustave Flaubert a la biblioteca de la Pléiade, ningú era conscient que s'acabarien convertint en una obra autònoma. Aquells quatre volums van erigir-se com una de les correspondències més llegides de la literatura del segle XIX. Afavorida per les noves aproximacions de la crítica, que veien en Flaubert un precursor de la modernitat literària, les seves cartes constitueixen l'essència mateixa d'una manera concreta d'entendre la novel·la. Aquesta correspondència, a més, ha acabat dissipant aquell dilema en què es trobaven tants lectors de l'home de Croisset. Entre els partidaris de considerar *Madame Bovary* com una de les fites de la novel·la moderna i els qui defensaven a cegues *L'educació sentimental*, va aparèixer un *tercer* Flaubert, el de les cartes, reconciliador, victoriós per la unanimitat que va aconseguir.

Perquè és evident que la correspondència de tot gran escriptor se situa al marge de la seva obra però no és mai marginal. Les relacions epistolars, els diaris, els llibres de records i altres textos privats de les mateixes característiques fan tronollar la plausible simetria de dues nocions avui discutides i depassades, l'escriptor i la seva obra. Donen gruix a una cultura, ajuden a entendre millor el teixit humà que forma una societat literària; en definitiva, vivifiquen el patrimoni escrit. En una literatura com la catalana, tan faltada de documents personals, de textos autobiogràfics, de retrats i descripcions de la vida interior dels escriptors, la publicació de les correspondències dels escriptors només pot ser saludable de manera unànime.

Una feina titànica de recopilació

L'any 1989 Carles-Jordi Guardiola va començar a publicar l'epistolari del poeta, narrador, traductor i crític Carles Riba (1893-1959), una de les figures intel·lectuals més importants de la Catalunya segle XX. Era una feina titànica, gairebé l'obra d'una vida, que es va concretar en quatre volums, amb més de dues mil pàgines, entre text i un extens apartat de notes, rigorós i utilíssim per al lector. La correspondència recollia unes mil cent cinquanta cartes escrites per l'autor de les *Elegies de Bierville*. Dirigides a gairebé dos-cents corresponents, abracen un període apassi-

Selecciona ha publicat una tria de cent cartes que Carles Riba va enviar o rebre al llarg de la seva vida

onant de la cultura catalana, del 1910 al 1959, que va del Noucentisme a la guerra i l'exili, passant per la trista vida clandestina de la postguerra. Ara, el mateix curador, Carles-Jordi Guardiola, impulsa la feliç iniciativa editorial de presentar una selecció d'un centenar d'aquelles cartes. Potser, però, s'hauria agraït, tenint en compte el caràcter divulgatiu de la proposta, un índex de noms o, si més no, de corresponents.

Es tracta d'una píndola literària i humana de primer ordre que concentra el millor de la trajectòria vital i professional de Carles Riba. Entre el crític formalista, rigorós i objectiu d'*Els marges* (1927) i *Per comprendre* (1937) i el narrador per a infants, eficaç però encara massa encarrat, emergeix una *tercera* prosa, la de les cartes, espontània i llançada, seriosa i irònica, sempre interessant i pre-

cisiva. I, de vegades, d'una contundència que deixa entreveure unes urpes poderoses, com en la sorollosa, injusta i desagradable polèmica amb Josep M. de Sagarra: "Ara m'apareix acorralat i amb un genoll a terra", escriu el 1952.

Fins a les de poc abans de morir

La primera és del juny del 1918. Va dirigida a Marià Manent, en plena efervescència noucentista, i li dona les gràcies per un article elogios sobre la seva traducció del *Càntic dels càntics*. Les últimes cartes són de poc abans de morir. Riba manifesta un gran interès per com el llegeixen els joves escriptors que l'admiren: els germans Ferrater, Fuster, Triadú i Serrallonga. Entremig, hi ha escrits des d'Alemanya, les confidències amb companys de generació, com ara Joan López-Picó, Obi-

ols i Carner. Les dramàtiques epístoles dels primers moments de l'exili, amb Soldevila, Pi i Sunyer, Pous i Pagès i Rouquette. El cas Verdaguer, el cas Ors, la seva admiració per Carner i per Pla, "el seu do de caçar anècdotes pel món", el seu catalanisme de pedra picada, tot hi apareix descrit amb minuciositat i racionalitat. A través de la correspondència, el lector es pot acostar una mica a la veritat de l'home públic i geniut, crític amb "la genteta i la gentassa", que s'amaga darrere de la màscara de tot escriptor perquè també hi apareix, de forma transparent, la seva vanitat i les seves febleses. El 1954, a Ventura Gassol, satisfet per la casa a Cadaqués que li acaben de regalar els amics i per les bones notícies familiars, declara: "És inoblidable; però tot això, tan serenament com vulguis, fa sentir-se més vell". *

De casa a casa
 Tria de cartes
 Carles Riba
 A cura de Carles-Jordi Guardiola
 Selecta
 Barcelona, 2007
 Preu: 25 euros
 Pàgines: 358

Veritable píndola literària i humana que concentra, a través d'un centenar de cartes, el millor de la trajectòria de l'home públic i geniut que va ser el gran poeta Carles Riba

1 2 3 4 5

Valoració
 1 Dolent
 2 Regular
 3 Bo
 4 Molt bo
 5 Excel·lent

7 2